

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.21>**Ростислав Лемеха,**

канд. юрид. наук,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Запорізького національного університету

АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ

У науковій публікації досліджується питання автоматизації та інформатизації митних процедур як пріоритетного напрямку удосконалення адміністрування митних режимів в Україні. Актуальність цього дослідження обґрунтовується тим, що, як показують дослідження, значна кількість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності не задоволена якістю митних послуг та професіоналізмом осіб, з якими вони взаємодіють на митниці (зокрема, 56% опитаних в 2020 році експертів вважають, що корупція в митних органах залишається на тому ж рівні, що і у попередньому періоді; представники компаній вказують на нестачу злагодженої взаємодії між контролюючими органами та низьку активність митниці щодо координації такої взаємодії).

Методологія цієї публікації ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (приймів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) та спеціально-юридичних методів дослідження (методології порівняльного правознавства, методу юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Зазначається, що відповідно до чинного законодавства митний режим є комплексом взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення.

До актуальних напрямів удосконалення адміністрування митних режимів в Україні віднесено максимальну автоматизацію та інформатизацію митних процедур в процесі митного оформлення товарів та здійснення митного контролю дотримання норм митного та податкового законодавства (за аналогією із системою електронного митного оформлення в США), а також розвиток сервісних служб та можливостей офіційного веб-порталу Державної митної служби України (створення інтерактивного сервісу щодо вибору митного режиму та поміщення в нього товарів з можливістю заповнення декларації онлайн та виконання інших митних формальностей, спостереження в режимі онлайн за переміщенням товарів через митний кордон тощо).

Зазначається, що роль суб'єктів владних повноважень органів Державної митної служби України в процесі прийняття рішення щодо пропуску товарів та транспортних засобів через митний кордон повинна бути зведена до мінімуму. Використання технологій штучного інтелекту дозволить мінімізувати корупційні ризики в роботі органів публічної адміністрації та неупереджено виявляти факти порушення митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Перспективність подальшого дослідження цієї тематики обґрунтовується необхідністю удосконалення теоретико-методологічних та правових засад митних режимів в Україні, приведенням їх у відповідність до міжнародних стандартів, а також норм і принципів права ЄС.

Ключові слова: митні режими, автоматизація, митний кордон, митна справа, митні процедури, митні відносини, митне оформлення, митний контроль, адміністративне право, публічна адміністрація, удосконалення.

Постановка проблеми. Сучасний стан адміністрування митних режимів в Україні є задовільним через застосування застарілих форм та засобів митного оформлення, що призводить до виникнення черг у пунктах пропуску через державний кордон, а також високого ступеня корупційних ризиків. Суб'єктивний фактор

відіграє значну роль в процесі здійснення митних процедур, адже саме від суб'єкта владних повноважень залежить швидкість та результат переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

За результатами соціологічного дослідження Європейської Бізнес Асоціації 36,2%

опитаних представників бізнесу стверджують, що не задоволені якістю митних послуг та професіоналізмом осіб, з якими вони взаємодіють на митниці. 58,6% вважають, що корупція в митних органах залишається на тому ж рівні. Такі дані було отримано в процесі визначення Митного індексу України з січня по серпень 2018 року. Так, за підсумками дослідження, Митний індекс сягає позначки 2,91. В другому півріччі 2017 року він становив 3,05 балів, а в першому півріччі – 2,9 балів. За словами представників бізнесу, критично важливим є спрощення та прискорення митних формальностей, передбачуваність та зрозумілість процедур. Крім того, необхідною є оптимізація проходження фітосанітарного, екологічного та радіологічного контролю. З лютого 2018 року застосування системи «єдиного вікна» стало обов'язковим під час імпорту товарів. За отриманими результатами, в першому півріччі 2018 року кількість компаній, які використовували систему «єдиного вікна», склала 91,4%, тоді як у 2 півріччі 2017 лише – 79%. В той же час лише 37,7% були задоволені роботою «єдиного вікна». Ще третина (32,1%) не визначилась. Тож актуальним є питання усунення недоліків у роботі системи. В Митному комітеті Європейської Бізнес Асоціації наголосили, що через непередбачувані затримки у проходженні митних процедур підприємець не може довгостроково планувати свою діяльність. І це реальна проблема, особливо для великого та середнього бізнесу [1].

У першому півріччі 2020 року Митний індекс – експертне дослідження, яке проводить Європейська Бізнес Асоціація двічі на рік, – склав 3,37 балів за 5-ти бальною шкалою. Відтак інтегральний показник індексу концептуально не змінився, хоча й продемонстрував незначне погіршення у порівнянні з попереднім періодом (3,39 бали). Результати опитування демонструють, що оцінка роботи митниці експертами Асоціації залишається концептуально незмінною протягом останнього року. Так, 56% вважають, що корупція в митних органах залишається на тому ж рівні (54% у попередньому періоді), хоча 31% опитаних помітили зменшення проявів корупції. Збільшилась кількість респондентів, які задоволені якістю послуг та професіоналізмом посадових осіб на митниці, – наразі таких 54%. Відсоток незадоволених рівнем обслуговування митних органів також зменшився і склав 10% опитаних. Тоді як у минулому періоді таких було 44% і 24% відповідно. Традиційно найвищу оцінку експертів отримала робота системи «Єдине вікно». Більшість, а саме 67% опитаних відповіли, що здебільшого

або повністю задоволені користуванням «Єдиним вікном», і тільки 7% залишилися невдоволеними роботою системи. При цьому компанії вказують на нестачу злагодженої взаємодії між контролюючими органами та низьку активність митниці щодо координації такої взаємодії [2].

Таким чином, попри проведені реформи, адміністративно-правові засади адміністрування митних режимів в Україні потребують удосконалення, що зумовлює як теоретичне, так і практичне значення цього дослідження.

Питання адміністративно-правового регулювання митних відносин в Україні досліджуються в роботах фахівців у сфері адміністративного права, серед яких роботи О. Бандурки, В. Бевзенка, Н. Білак, М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Д. Лук'янича, Д. Лученка, П. Лютикова, М. Мельника, Р. Мельника, О. Миколенка, Я. Назарової, Н. Нижник, Д. Приймаченка, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприни, А. Школика та інших вчених-адміністративістів. Із останніх досліджень слід відзначити дисертаційну роботу М. Мельника «Інститут митних режимів в митному праві України» [3], публікації І.В. Міщенко «Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства» [4], В.О. Хоми «Сучасний стан національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрями його вдосконалення» [5] та О.В. Чуприни «Класифікація митних режимів у юридичній науці та законодавстві» [6].

Проте питання автоматизації та інформатизації митних процедур як пріоритетних напрямів удосконалення адміністрування митних режимів в Україні ще не було предметом окремого дослідження, чим обґрунтовується актуальність підготовки цієї публікації.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (прийомів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) та спеціально-юридичних методів дослідження (методології порівняльного правознавства, методів юридичної догматики та юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Метою наукової публікації є дослідження питання автоматизації та інформатизації митних процедур як пріоритетних напрямів удосконалення адміністрування митних режимів в Україні.

Виклад основного матеріалу. В ст. 4 Митного кодексу України сформульовано зако-

нодавче визначення митного режиму як комплексу взаємопов'язаних правових норм, що, відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення [7]. Сучасний стан адміністративно-правового забезпечення та адміністрування митних режимів в Україні є задовільним, враховуючи результати соціологічних досліджень щодо оцінки рівня корупції та професіоналізму суб'єктів владних повноважень Державної митної служби України [1; 2].

Враховуючи об'єктивні недоліки адміністрування митних режимів в Україні, доцільною вбачається правова регламентація автоматизації та інформатизації митних процедур (процедури декларування, процедури визначення митної вартості тощо) за допомогою технології штучного інтелекту, що виключить людський (часто-густо корупційний) фактор з процесу митного оформлення та контролю. Сучасні технології дозволяють організувати роботизоване обладнання для перевірки товарів, сканування всієї супровідної документації та проведення неупередженого аналізу відповідності кількості та якості товарів заявленим у декларації характеристикам, а також визначення митної вартості товарів штучним інтелектом з аналізом всіх інформаційних ресурсів.

Яскравим прикладом успішного використання автоматизованих систем митного оформлення та контролю є функціонування митних режимів у США. Зокрема, у США створене якісне правове поле для електронного декларування товарів, тобто законодавчо вирішене питання про однакову відповідальність за декларування, в якому б вигляді його не організували, в електронному чи паперовому (за паперовими носіями оформлюється 1–2% товарів). Система митного оформлення товарів у США будується на принципах створення повного електронного опису товарів, тобто комп'ютеризації інформації про товар у процесі його транспортування від пункту завантаження за кордоном до пункту розвантаження й впуску на території США. Однією з кращих технологічних розробок американських спеціалістів є система BRASS (Border Release Screening and Selectivity), яка дозволяє проводити митне оформлення й митний контроль імпортного відправлення протягом 5–10 секунд. Це одне з останніх досягнень американської митниці, яке винайшли спеціально для спрощення формальностей щодо великої кількості товарів. Основним досяг-

ненням технології з використанням системи BRASS є застосування спеціального штрих-коду та прийняття оперативного рішення в пункті пропуску місцевими підрозділами митної служби США. Штрих-код формується зазвичай митним брокером і повторює основні характеристики відправлення [8, с. 64–68].

Таким чином, у США головним фактором прискорення митного оформлення й митного контролю є повна комп'ютеризація та інформатизація всього митного процесу, а також накопичення й використання митної історії минулих років для ідентифікації товарів і учасників зовнішньоекономічної діяльності, які створюють потенційну загрозу безпеці зовнішньоекономічної діяльності. Вищеописаний позитивний досвід США заслуговує на увагу та визначення можливостей його впровадження в національне законодавство та юридичну практику.

В рамках загальнонаціональної діджиталізації державного управління (електронного урядування), наприкінці 2019 року Державна митна служба України анонсувала додаток "e-Borders" – «Митниця в смартфоні». Зокрема, у Державній митній службі планується вже у 2020 році запустити мобільний додаток "e-Borders", який дозволить через смартфон отримувати всі сервіси від митниці та слідкувати за ситуацією на кордоні онлайн. Крім того, за півроку на митниці планують переглянути систему управління ризиками та відкрити систему бізнес-аналітики. Зокрема, за планом запрацює портал відкритих даних та автоматичні сервіси для класифікації та інтеграції з базами інших країн. Таким чином, буде відкрито знеособлену інформацію щодо митної вартості товарів. Планується запровадити систему самостійного декларування транспортних засобів та інших відносно простих товарів, що переміщують громадяни. Також Державна митна служба України працює з контейнерними лініями, які запускають міжнародну моніторингову систему – за допомогою технології блокчейн вона дозволить відслідковувати рух кожного контейнеру по світу. На початку листопада 2019 року Державна митна служба виклала в тестовий доступ калькулятор орієнтовної митної вартості та платежів під час оформлення авто та запустила онлайн-сервіс для скарг, пізніше Кабінет міністрів України дозволив використання електронної митної декларації М-16, яка застосовується для декларування товарів вартістю від 100 євро, що пересилаються через митний кордон у міжнародних експрес-відправленнях [9].

Важливим є адміністративно-правове забезпечення переходу на електронний доку-

ментообіг в системі підрозділів Державної митної служби України. У зв'язку із цим існує об'єктивна необхідність внесення відповідних змін до Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» від 6 березня 2019 р. № 227 в частині завдань та напрямів діяльності, зокрема щодо організації роботи Системи електронного документообігу (СЕД) органів Державної митної служби України (програмного комплексу автоматизації обліку та документообігу).

Перехід на електронний документообіг в органах публічної адміністрації регламентовано Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» та Постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності», якою затверджено «Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну», «Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади» та «Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі» [10].

Так, згідно із п. 2 Типової інструкції з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, основна форма провадження діловодства в установах електронна. Документування управлінської інформації в установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу, крім випадків наявності обґрунтованих підстав для документування управлінської інформації у паперовій формі, якими визнаються: документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом; електронні документи, що не можуть бути застосовані як оригінал з вимогами закону; документи, вимога щодо опрацювання яких у паперовій формі встановлена актами Кабінету Міністрів України [10].

Вказана Інструкція поширюється на всі електронні документи, що створюються, відправляються або одержуються Секретаріатом Кабінету Міністрів України, центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, підприємствами,

установами, організаціями, що належать до сфери управління центральних або місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Вищезазначеним обґрунтовується необхідність прийняття окремого наказу Державної митної служби України щодо повного переходу на електронний документообіг між митними органами різних рівнів з використанням технології цифрового підпису. В цьому аспекті позитивним є прийняття наказу Державної митної служби України від 07.05.2020 № 167 «Про запровадження рекомендаційно-технічного пілотного проекту виконання митних формальностей в автоматичному режимі» [11].

Відповідно до ч. 3 ст. 246 Митного кодексу України митні формальності щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які декларуються шляхом подання митному органу електронної митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, заповненому у звичайному порядку відповідно до ст. 258 Митного кодексу України [7], здійснюються автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі відповідно до розділу IV Порядку виконання митних формальностей під час здійснення митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 631, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.08.2012 за № 1360/21672.

Для забезпечення ідентифікації товарів (під час вивезення за межі митної території України) згідно з ч. 3 ст. 326 Митного кодексу України використовуються комерційні засоби ідентифікації (пломби або запірні-пломбувальні пристрої), які накладаються на вантажні відсіки транспортних засобів комерційного призначення до моменту подання до митного органу митної декларації. Відомості про накладення комерційних засобів ідентифікації вносяться до графи 44 митної декларації під кодом «1810». У разі накладення декількох пломб їх ідентифікаційні відомості зазначаються окремими позиціями.

Для використання в пілотному проекті по виконанню митних формальностей автоматизованої системи митного оформлення в автоматичному режимі типи та номери пломб пропонується узгоджувати з митним органом з урахуванням таких рекомендацій: пломби повинні залишатися неушкодженими та надійно закріплюватися під час звичайного використання; легко перевіря-

тись та ідентифікуватись; виготовлені таким чином, щоб будь-яка поломка, втручання або знімання залишали сліди, видимі без застосування спеціальних засобів; використовуватись одноразово; мати унікальний ідентифікаційний номер. Попередній відбір митної декларації для здійснення митних формальностей АСМО в автоматичному режимі здійснюється АСМО в автоматичному режимі після отримання митної декларації у складі електронного повідомлення, засвідченого кваліфікованим електронним підписом декларанта або уповноваженої ним особи відповідно до рекомендацій [11].

Отже, національна система виконання митних формальностей автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі є тільки пілотним проектом, який не позбавлений бюрократичних та технічних перепон. Автоматизована система митного оформлення повинна включати не тільки перевірку декларацій за наявності пломб, але й передбачати технічну можливість контролю кількості, виду та якості товарів, які переміщуються через митний кордон України.

До позитивних змін в організації роботи Державної митної служби України слід віднести запуск нового офіційного веб-порталу. Як зазначається на Урядовому порталі, усі сервіси, які надає Митниця, а також інформація про них містяться на офіційному веб-порталі Державної митної служби України [customs.gov.ua](https://bi.customs.gov.ua). На веб-порталі є інтерактивна карта роботи пунктів пропуску. За допомогою фільтрів можна знайти місця митного оформлення в регіоні, який цікавить; переглядати пропускну здатність пропускних пунктів і навіть відслідковувати ситуацію на місці (приміром, із чергами) у режимі відеотрансляції (за наявності такої камери). За допомогою інтерактивного модулю аналітики імпортно-експортних операцій <https://bi.customs.gov.ua/> дізнатися середню митну вартість імпортованого авто з різних країн. Досить просто на веб-порталі можна перевірити автомобіль за VIN-кодом та пересвідчитись, що він дійсно пройшов митне оформлення в Україні і завезений легально, зі сплатою усіх зборів. Крім того, на веб-порталі міститься вичерпна інформація, коли громадянам слід прямувати на зелений, а коли – на червоний коридори під час перетину кордону; для бізнесу – які товари заборонені, а які мають обмеження (квоти) для переміщення. Для представників бізнесу є корисним «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», в особистому кабінеті якого вони можуть онлайн здійснити перевірку митної декларації,

отримати інформацію щодо класифікації товарів, рахунків для сплати митних платежів тощо. Працює на новому веб-порталі й онлайн система скарг на роботу митниці, де можна повідомити про проблему і відстежувати статус обробки звернення [12].

Таким чином, актуальним напрямом удосконалення правового регулювання та адміністрування митних режимів в Україні є також розвиток сервісних служб та можливостей офіційного веб-порталу Державної митної служби України (створення інтерактивного сервісу щодо вибору митного режиму та поміщення в нього товарів з можливістю заповнення декларації онлайн та виконання інших митних формальностей, спостереження в режимі онлайн за переміщенням товарів через митний кордон тощо).

Запропоновані напрями удосконалення адміністрування митних режимів в Україні узгоджуються з посланням Всесвітньої митної організації до Міжнародного дня митника 2019 року, в якому, зокрема, зазначено таке: «у той час, коли очікується експоненціальне зростання кількості пасажирів і обсягу вантажів, що перетинають кордони, а також технологічна трансформація економічного ландшафту, в якому розвивається митниця, членам ВМО рекомендується зосередитися на тому, як вони можуть найкращим чином забезпечити швидке і безперешкодне транскордонне переміщення товарів, людей і транспортних засобів. Митниця, співпрацюючи з іншими відомствами на кордоні, грає ключову роль у полегшенні торгівлі і подорожей, спрощенні, стандартизації та погодженні прикордонних процедур, а також у забезпеченні безпеки кордонів. Тому для митниці вкрай важливо взяти на себе провідну роль у консолідації і подальшому зміцненні зроблених зусиль щодо полегшення транскордонних потоків товарів і людей, перетворивши тим самим глобалізацію на позитивну силу. Для цього ВМО прагне сприяти перетворенню кордонів у «розумні кордони» з митницею, яка виступає як центральний сполучний і координуючий центр. Концепція «розумних (SMART) кордонів» також підкреслює роль митниці в підтримці Програми ООН з питань сталого економічного розвитку на період до 2030 року. Концепція «розумних (SMART) кордонів» спрямована на те, щоб члени ВМО ретельно досліджували сферу технологій для пошуку рішень, що полегшують потік людей, товарів і транспортних засобів на кордонах, відповідаючи при цьому керівним принципам «розумних (SMART) кордонів», а саме: безпека (Secure), вимірюваність (Measurable), автоматизація (Automated),

базування на системі управління ризиками (Risk Management-based) і технологічність (Technology-driven)» [13].

Бути «розумним» означає необхідність для митниці розробляти, використовувати і впроваджувати рішення, які є «автоматизованими». У прагненні створити менш трудомісткий прикордонний простір, в якому з'являються, спільно використовуються і ефективно аналізуються дані, митниця повинна покладатися на автоматизовані процеси і не хтувати важливістю проведення подальших досліджень для аналізу впливу загроз кібербезпеки. Основну увагу слід також приділяти сферам, які швидко розвиваються, таким як цифрова криміналістика і безпека в інтернеті.

«Технологія» повинна бути основним двигуном програми роботи митниці, аби члени ВМО були краще підготовлені до реагування на нові виклики і використання можливостей цифрової епохи. Щоб залишатися в лідерах, митниці необхідно вивчати можливість використання нових технологій, поступово продовжувати подальші дослідження, перевіряючи їх результати на практиці. Раніше винайдені технології, такі як блокчейн, 3D-друк або хмарні обчислення, знаходять гарне застосування. Зараз з'являються нові – такі як геопросторові дані, штучний інтелект, робототехніка та безпілотні літальні апарати [13].

Важливу роль у процесі інформатизації митних режимів в Україні відіграє діяльність Світової організації торгівлі. Як справедливо зазначає А.О. Крижанівська, одним із важливих сучасних напрямів діяльності Світової організації торгівлі є спрощення та підвищення ефективності здійснення митних процедур шляхом їх інформатизації. В цьому аспекті було прийнято ряд конвенцій, правил, рекомендацій та резолюцій. Однією з таких конвенцій є Угода зі спрощення процедур торгівлі (Trade Facilitation Agreement, скорочено – TFA). Саме вона стала головним підсумком роботи 9-ої Міністерської Конференції, що була організована на базі СОТ. TFA є частиною Балійського пакету домовленостей та містить положення щодо прискорення процесу руху та митного оформлення товарів, включаючи товар в дорозі. Крім цього, передбачені заходи для ефективної співпраці між митними адміністраціями та іншими відповідними органами у сфері спрощення процедур торгівлі та дотримання митних правил. Центральним меседжем положень Угоди зі спрощення процедур торгівлі (TFA) є вимога до держав – членів СОТ щодо прийняття чи підтримання процедури надання дозволу на використання електронної форми документів

під час здійснення імпортно-експортних процедур [14, с. 18–19, 21].

Таким чином, сучасні процеси інформатизації митних режимів в Україні узгоджуються з положеннями вищезазначеної конвенції СОТ та потребують подальшої активізації в рамках розвитку електронного урядування в Україні.

Висновки

Проведене дослідження дозволяє сформулювати висновок про те, що актуальним напрямом удосконалення адміністрування митних режимів в Україні є максимальна автоматизація та інформатизація митних процедур в процесі митного оформлення товарів та здійснення митного контролю дотримання норм митного та податкового законодавства (по аналогії із системою електронного митного оформлення в США). Роль суб'єктів владних повноважень органів Державної митної служби України в процесі прийняття рішення щодо пропуску товарів через митний кордон повинна бути зведена до мінімуму. Використання технологій штучного інтелекту дозволить мінімізувати корупційні ризики в роботі органів публічної адміністрації та неупереджено виявляти факти порушення митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

До актуальних напрямів удосконалення правового регулювання та адміністрування митних режимів в Україні доцільно також віднести розвиток сервісних служб та можливостей офіційного веб-порталу Державної митної служби України (створення інтерактивного сервісу щодо вибору митного режиму та поміщення в нього товарів з можливістю заповнення декларації онлайн та виконання інших митних формальностей, спостереження в режимі онлайн за переміщенням товарів через митний кордон тощо).

Перспективність подальшого наукового дослідження цієї тематики зумовлена поступовим розвитком технологій, які розширюють можливості автоматизації та інформатизації процесів митного оформлення та контролю, а також необхідністю внесення змін до чинного Митного кодексу України в частині правової регламентації процедури визначення митної вартості товарів та здійснення митного контролю з використанням технологій штучного інтелекту. Крім того, об'єктивною є необхідність подальшого удосконалення теоретико-методологічних та правових засад митних режимів в Україні, приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів, а також норм і принципів права ЄС.

Список використаних джерел:

1. Європейська бізнес Асоціація оприлюднила результати Митного індексу / Європейська Бізнес Асоціація: офіційний веб-сайт. Дата оновлення: 28.08.2018 р. URL: <https://eba.com.ua/evropejska-biznes-asotsiatsiya-oprylyudnyla-rezultaty-mytного-indeksu/>.
2. Бізнес не бачить зрушень у реформуванні митниці / Європейська Бізнес Асоціація: офіційний веб-сайт. Дата оновлення: 02.09.2020 р. URL: <https://eba.com.ua/biznes-ne-bachyt-zrushen-u-reformuvanni-mytntysi/>.
3. Мельник М.В. Інститут митних режимів в митному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.
4. Міщенко І.В. Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 73–77.
5. Хома В.О. Сучасний стан національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрями його вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 104–108. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2019/25.pdf.
6. Чуприна О.В. Класифікація митних режимів у юридичній науці та законодавстві. *Право та інновації*. 2015. № 2 (10). С. 133–139.
7. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Дата оновлення: 19.06.2020.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

8. Бойкова М.В. Зарубежный опыт таможенного администрирования: монография / под общ. ред. В.В. Макрусева. Москва : РИО Российской таможенной академии, 2017. 130 с.
9. «Митниця в смартфоні» – ДМС анонсувала додаток «e-Borders». 10.12.2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/12/10/654703/>.
10. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55. Дата оновлення: 15.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-p>.
11. Про запровадження рекомендаційно-технічного пілотного проекту виконання митних формальностей в автоматичному режимі: Наказ Державної митної служби України від 07.05.2020 № 167. Дата оновлення: 26.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0167913-20#n31>.
12. Держмитслужба запустила новий офіційний веб-портал / Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Дата оновлення: 12.06.2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhmitsluzhba-zapustila-novij-oficijnij-vebportal>.
13. Послання Всесвітньої митної організації до Міжнародного дня митника 2019 року. Дата оновлення: 25.01.2019 р. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/365505.html>.
14. Крижанівська А.О. Інформатизація митних процедур в рамках Угоди зі спрощення процедур торгівлі. *Митна справа*. 2015. № 4 (100). С. 18–23.

Rostyslav Lemekha. Automation and informatization of customs procedures as a priority areas for improving the administration of customs regimes in Ukraine

The scientific publication is devoted to the issue of automation and informatization of customs procedures as a priority areas for improving the administration of customs regimes in Ukraine. The relevance of this study is justified by the fact that, as studies show, a significant number of foreign economic entities are dissatisfied with the quality of customs services and professionalism of persons with whom they interact at customs (in particular, 56% of experts surveyed in 2020 believe that corruption in customs authorities remains at the same level as in the previous period, company representatives point to the lack of coordinated interaction between regulatory authorities and low activity of customs in coordinating such interaction).

The methodology of this publication is based on a complex combination of philosophical (laws of dialectics and metaphysics), general scientific (methods of logical method, system and structural-functional methods) and special legal research methods (methodology of comparative law, method of legal modeling, etc.) and principles of objectivity and historicism.

It is noted that in accordance with current legislation, the customs regime is a set of interrelated legal norms that in accordance with the stated purpose of moving goods across the customs border of Ukraine determine the customs procedure for these goods, their legal status, tax conditions and determine their use after customs clearance.

The current areas of improvement of the administration of customs regimes in Ukraine include maximum automation and informatization of customs procedures in the process of customs clearance of goods and customs control of compliance with customs and tax legislation (by analogy with the electronic customs clearance system in the US), as well as the development of services of the official web-portal of the State Customs Service of Ukraine (creation of an interactive service for selecting the customs regime and placing goods in it with the possibility of filling out an online declaration and other customs formalities, monitoring online movement of goods across the customs border, etc.).

It is noted that the role of the subjects of power of the State Customs Service of Ukraine in the decision-making process on the passage of goods and vehicles across the customs border should be minimized. The use

of artificial intelligence technologies will minimize corruption risks in the work of public administration bodies and impartially detect violations of customs legislation by foreign economic entities.

The prospects for further research on this topic are justified by the need to improve the theoretical and methodological and legal framework of customs regimes in Ukraine, bringing them into line with international standards and norms and principles of EU law.

Key words: customs regimes, automation, customs border, customs business, customs procedures, customs relations, customs clearance, customs control, administrative law, public administration, improvement.

